

Er worden voorbereidingen getroffen om in het voorjaar van 2008 een Euregio Top te organiseren waarin een aantal aanbevelingen (onlangs gedaan door de Commissie Internationalisering onder leiding van Loek Hermans) handen en voeten moeten krijgen. "Grensoverschrijdende samenwerking eenvoudiger maken – want dat is de kern van het advies dat deze Commissie heeft uitgebracht – lukt alleen als de nationale overheden dat óók willen", zegt gedeputeerde Herman Vrehan.

De Commissie-Hermans dringt er bij het bevoegde gezag in Nederland, België en Duitsland met klem aan om mee te werken aan de inrichting van een experimenteerregio in en rond de Provincie Limburg. Om de voorgestelde experimenteerregio te concretiseren doet de commissie ook een aantal aanbevelingen, onder andere op het gebied van arbeidsrecht ter verhoging van de grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit, een light-railverbinding Hasselt-Maastricht, een proef voor samenwerking tussen ziekenhuizen in de euregio en euregionale accreditatie van universiteiten en beroepsopleiding. Het rapport werd onlangs door voorzitter Hermans in Den Haag aangeboden aan de staatssecretarissen Ank Bijleveld-Schouten (Binnenlandse Zaken) en Frans Timmermans (Europese Zaken), in het bijzijn van gouverneur Léon Frissen en gedeputeerde Herman Vrehan.

Bureaucratie opruimen

Het dagelijkse leven in de grensstreken en zeker ook in Limburg wordt verhoudingsgewijs zwaar belast door het (voort)bestaan van landsgrenzen, zegt Vrehan. Deze zorgen op talloze punten en soms onvermoede terreinen voor veel bureaucratie, bestuurlijke drukte en administratieve (over)last. Deze raken de burger, de ondernemer en de bestuurder rechtstreeks in hun dagelijkse bestaan.

Er valt nog veel 'bureaucratie' op te ruimen voordat het leven in de regio net zo eenvoudig wordt als bijvoorbeeld in de

Versnellen kan alleen als je van de nationale overheden ook mag versnellen

Euregio Top in voorjaar 2008

toch complexe Randstad. Pas als dat is gebeurd, hoeven grensgangers zich geen zorgen te maken over treinverbindingen, sociale verzekeringen, zorgarrangementen, diploma- en competentie-erkenningen en veel andere zaken die het dagelijkse leven er niet eenvoudiger op maken. Tot zover het lonkend perspectief.

Richten op concrete onderwerpen

Wat de Commissie Hermans constateert is op zich geen verrassing, geeft Vrehan toe.

"Nieuw is wel dat deze Commissie publiekelijk de hindernissen onderkend waarmee wij in Limburg te maken hebben, met name door de nationale overheden die het ons soms knap lastig maken." Het is gewoonweg niet langer uit te leggen. "Neem de Betuwelijn. Die leggen we aan tot aan de Duitse grens, maar vanaf dat punt moet het goederenvervoer het doen met een of ander boemeltje. Dat geldt ook voor snel personenvervoer per trein. Tot Heerlen gaat dat prima. Maar dan houdt het opeens op. Zomaar. Alsof Aken niet bestaat."

Hetzelfde geldt voor gelijkstelling wat betreft de kennisinstellingen, diploma's, opleidingsniveaus en dergelijke. "Niet eens zozeer in het wetenschappelijke maar vooral in het middelbaar en hoger beroepsopleiding. We zijn al vele jaren bezig om een betere samenwerking in de grensregio's te realiseren. Limburg voelt enervaart echter, als enige provincie in ons land, dat we met al die inspanningen onvoldoende zijn opgeschoten." Dus als je echt iets wilt veranderen, en dat is eigenlijk de conclusie van de Commissie Hermans: richt je dan op een aantal heel concrete onderwerpen, en probeer daarvoor ook het 'commitment' te krijgen van nationale overhe-

den. "Niet alleen van het kabinet Balkenende, maar ook van de regering in Vlaanderen en Nordrheinwestfalen. Alleen dan kan er op die punten ook echt een versnelling ontstaan."

Met alle respect, maar wat de Commissie-Hermans concludeert is voor 'Limburg' toch oude koek? Dat wisten 'we' toch allemaal al?

Vrehan: "Klopt, maar tot nu toe hebben we steeds gedacht: 'Als we maar allemaal goed ons best blijven doen, dan lukt het wel.' Maar nu is de conclusie toch echt dat het niet alleen kan via een betere grensoverschrijdende samenwerking, maar dat er vanuit de nationale overheden stappen gezet moeten worden wil je daadwerkelijk komen tot harmonisatie. We zijn in Europa nog steeds te veel bezig – en iedereen doet daar aan mee – met de discussies over het 'Europa van de landen', maar we zijn veel te weinig aan de slag met 'het Europa van de regio's'. Juist Limburg voelt dat aan alle kanten, want we gren-

zen aan Wallonië, Vlaanderen en Zuid-Limburg en Noord-Limburg ook nog eens aan krachtige steden en regio's als Aken en Luik respectievelijk Düsseldorf. Men kan erop rekenen dat we via de 'Limburg lobby' nu echt de grenzen van de grenzen gaan opzoeken."

Vrehan refereert daarbij aan een uitspraak van Frans Timmermans (staatssecretaris Europese Zaken) die zich voor deze zaak nadrukkelijk wil gaan inzetten. "Datzelfde verwacht ik van onze eigen premier en zijn ambtgenoten in Vlaanderen en Nordrheinwestfalen. We zetten in dat verband in op een Euregio Top begin 2008, een soort Conventie waaruit de ruimte moet ontstaan om het ook op die manier te kunnen gaan doen. Ik denk dat het dé manier is om te groeien naar een Europa ván en vóór mensen, en dus geen Europa van de bureaucratie en allerlei onnodig gedoe."

Accenten verleggen

Ligt de voortgang van de Versnellingsagenda nog op schema? Provinciale verkiezingen, coalitiebesprekingen en –vorming willen nog wel eens ophouden.

Vrehan: "De processen vanuit de Versnellingsagenda lopen gelukkig gewoon door. Wat we wel gedaan hebben: kijken of en waar je accenten kunt verleggen. We constateerden bijvoorbeeld een zekere verkramptheid rond het cluster Health, Care & Cure (HCC). Daar hebben we nu een aparte 'lijn' voor opgezet. HCC trekt niet langer samen op, maar náást het thema Leisure en Wellness. Er ligt nu een programma met onderwerpen die via de Versnellingsagenda de komende vier jaar uitgevoerd zullen worden. Op sommige punten zoeken we naar verbreding en op andere punten zullen we juist selectiever te werk gaan."



Gedeputeerde Herman Vrehan: "Er ligt nu een programma met onderwerpen die via de Versnellingsagenda de komende vier jaar uitgevoerd zullen worden."

Cluster Health Care & Cure leidt tot concrete resultaten

De structureel groeiende vraag naar hoogwaardige zorg biedt grote kansen voor de life science en biomedische sector. Gezondheid vervult een steeds belangrijker rol in onze samenleving en leidt tot een bewuster leefpatroon. Het is een sector bij uitstek met een grensoverschrijdende dimensie. Binnen het cluster Health Care & Cure (HCC) – een van de clusters van de Versnellingsagenda – heeft een aantal projecten inmiddels de uitvoeringsfase bereikt. Ron Ogg, accountmanager cluster Health Care & Cure: “We zitten goed op schema, de komende jaren zal er nog meer aanscherping en focusing nodig zijn.”

Het is niet makkelijk om technologie & innovatie in ‘hapklare brokken’ aan een groot publiek voor te schotelen, en al helemaal niet als het medisch-technologische ontwikkelingen betreft. Ook Ron Ogg beseft dat, maar hij doet een (geslaagde) poging. Het oude klassieke patroon (iemand wordt ziek, diagnose stellen, behandelen en vervolgens kijken wat het oplevert), zegt hij, is binnen de gezondheidszorg aan het verdwijnen. “Er is iets anders voor in de plaats gekomen. Er worden steeds meer technieken en producten ontwikkeld die kunnen bepalen of iemand aanleg heeft of in een vroeg stadium van ontwikkeling ontvankelijk is voor een ziekte of aandoening, en zo ja: wat kun je daar tegen doen. Deze ontwikkeling is een trend en staat te boek als ‘preventieve gezondheidszorg’. Die zorg is er in verschillende dimensies.”

Preventieve gezondheidszorg

Wat je ziet, zegt Ogg, is dat mensen steeds bewuster gaan leven, denk aan een gezonder eetpatroon. “In z’n algemeenheid kun je stellen dat mensen steeds meer bezig zijn met het thema gezondheid. De medische wereld is daar op ingesprongen. Wat je nu ziet is dat er verschillende ontwikkelingen zijn, met name ook in Limburg, die zich steeds meer gaan richten op die preventieve gezondheidszorg, met name door de aanwezigheid van de Universiteit Maastricht (UM) als innovator en een academisch ziekenhuis Maastricht (azM) die zich steeds meer gaat richten op de ontwikkeling van een aantal topreferente functies.”

Geeft u eens een voorbeeld. Ogg: “Een van de majeure projecten in dit verband is het Centre for Translational Molecular Medicine (CTMM). Dit centrum richt zich op de ontwikkeling van molecular diagnostics en molecular imaging technologieën die vroegtijdige diagnose en behandeling van patiënten op maat mogelijk maken. CTMM is eigenlijk helemaal geënt op het feit dat men tegenwoordig kan voorspellen of iemand bijvoorbeeld een hartinfarct krijgt en zelfs wanneer. Hoe is het nu nog vaak? Iemand heeft klachten, er zijn ook symptomen en dan wordt hij behandeld en nabehandeld. Dat is het dan en vaak ook nog te laat. Met deze nieuwe technieken kun je echter in een vroeg stadium herkennen dat mensen op enig moment een hartinfarct zullen krijgen. Daar kun je nu – dankzij de preventieve zorg – iets aan doen, voorkomen dus, door vroegtijdig maatregelen te treffen.”

Betere diagnose

Mensen krijgen, kijkend naar de toekomst, een steeds betere diagnose over hun mogelijke ziektebeeld, vertelt Ogg. “Eigenlijk is dit een vervolg op de ontwikkelingen rond het erfelijk materiaal DNA, zeg maar je genetisch profiel. De medici zien dat steeds meer ziektebeelden – in tegenstelling tot eerdere opvattingen – wel degelijk erfelijk bepaald zijn. Dat betekent dus dat je met allerlei ziektebeelden preventief iets kunt doen. Op het moment dat er ‘schade’ ontstaat aan het erfelijke materiaal, weet je zo goed als zeker dat je daaraan – op enig moment – ziek wordt. Alleen het wannéer is dan nog de vraag. Terugkomend op het voorbeeld van dat hartinfarct: vroeger wist men niet eens dat er überhaupt een relatie bestond tussen het krijgen van een hartinfarct en het erfelijk materiaal. Wat nog veel belangrijker is: deze ontwikkelingen zijn met name gestart bij de kennisinstellingen in Limburg. Inmiddels is CTMM een landelijk programma geworden met een bijdrage van de overheid van 150 miljoen.” Ogg: “De eerste oproep heeft laten zien dat Maastricht goed



Ron Ogg, accountmanager cluster Health Care & Cure: “Er lopen in totaal wel tussen de 15 en 20 projecten.” (Foto: Luc Hommes)

scoort, er liggen vele voorstellen die kans maken. Belangrijk is nu dat we het Limburgse bedrijfsleven hierbij betrekken. De overheid heeft als voorwaarde gesteld dat het bedrijfsleven in dit programma participeert. Vanuit de Versnellingsagenda vinden we het belangrijk dat de kennis die in deze projecten wordt ontwikkeld ook daadwerkelijk binnen onze provincie wordt verankerd, want dat leidt tot concrete, nieuwe banen. Vandaar dat we nu gerichte acties aan het ondernemen zijn om het Limburgse Midden- en Kleinbedrijf (MKB) te betrekken bij de voorstellen die nu voorliggen.”

Innovatie is een lange weg

Ligt het cluster HCC een beetje op schema, wat de voortgang betreft? Kun je spreken van ‘targets’ die binnen een bepaalde tijdspanne gehaald moeten worden? Makkelijke vraag maar moeilijk te beantwoorden, zegt Ogg. “Innovatie is een lange weg, zeker als het gaat om technologische innovatie binnen de gezondheidszorg. We hebben altijd gezegd dat we vanuit de Versnellingsagenda willen focussen op producten met een looptijd – zeg maar ‘van idee tot markt’ – van drie tot vijf jaar. Neem als voorbeeld het CTTM-

verhaal, daar hebben we vanuit de Versnellingsagenda fors aan betrokken, onder meer om dit project – via het Fonds Economische Structuurversterking, de zogeheten FES-gelden, gesubsidieerd te krijgen. Wij vinden CTTM zo belangrijk omdat je hiermee een technologische basis neerlegt – binnen een periode van vijf jaar – waardoor je nieuwe producten op dat gebied mag verwachten.” Inmiddels heeft het kabinet op Prinsjesdag een toezegging gedaan inzake het BioMedische Materialen-programma, een andere belangrijke pijler in het HCC cluster waar met name DSM het voortouw neemt. Voorbeeld: het gebruik van medicijnen. Ogg: “Nu is het zo dat iedereen netjes z’n pilletje neemt, dat pilletje gaat door de bloedbaan en komt uiteindelijk terecht waar het zou moeten werken. Dat is in de eerste plaats al heel inefficiënt, mede omdat dat medicijn veel van zijn werking heeft verloren voordat het desbetreffende orgaan is bereikt. Nog afgezien van de bijwerkingen. Wat kun je nu met biomedische materialen? Een van de toepassingen is dat je zo’n medicijn verpakt, in een soort kunststof drager, waardoor het medicijn pas vrijkomt op het moment dat de juiste bestemming is bereikt.” Het zijn zo maar twee voorbeelden als we het over het cluster HCC hebben, zegt Ogg. “Er lopen in totaal wel tussen de 15 en 20 projecten. Ik wil benadrukken dat het bij alle projecten om de mens, ‘de patiënt’, gaat, deze staat in het hele verhaal centraal. Dat bedrijven daarop inspelen, en vele anderen, is een zeer wenselijke ontwikkeling.” Juist door deze grote programma’s worden bedrijven ‘gedwongen’ om met kennisinstellingen samen te werken en vice versa. Hiermee wordt bereikt dat de valorisatie van de kennis wordt bewerkstelligd en uiteindelijk leidt tot nieuwe producten en diensten, en dus banen. Iets wat zeer goed past binnen de aanpak van de Versnellingsagenda, aldus Ogg.

Geen extra kosten maken

Tegenwoordig, zegt hij, willen we vooral gezond ouder wor-

Als resultaat van samenwerking tussen RWTH, IHK en Provincie Limburg

Professor Janos Urai slaat een brug tussen Limburg en RWTH Aken

Eind 2006 werd een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de RWTH Aken, de Kamer van Koophandel Aken ('Industrie- und Handelskammer') en de Provincie Limburg in het kader van de Versnellingsagenda. Eén van de pijlers van deze overeenkomst is het verstevigen en uitbouwen van de samenwerking tussen Limburgse scholen en de RWTH.

den. "We willen vooral niet in die trechter van daarstraks terecht komen met al die ziektebeelden – om vervolgens behandeld te worden met ook nog een mogelijke lijdensweg er achteraan. Wat we nu doen is preventief zoeken: waar zitten de eerste symptomen van dat ziek worden? – en: hoe kan ik die symptomen veel selectiever behandelen? Let wel: zonder extra kosten te maken! Wat natuurlijk heel belangrijk is in de huidige ontwikkelingen, want het kan leiden tot een veel efficiëntere kostenontwikkeling in de gezondheidszorg. Neem als voorbeeld CTMM: deze technologische doorbraken komen mede tot stand in het licht van de ontwikkelingen in de gezondheidszorg waar de factor 'kosten' steeds belangrijker wordt. Naarmate je eerder kunt bepalen of iemand ziek wordt, zijn de zorginstellingen in staat om te besparen op dure behandelingen. Als iemand eenmaal ziek is, dan kun je qua kosten niet meer sturen. Dat kan wel aan de preventieve kant, door bijvoorbeeld gezonder te leven, door andere medicijnen nemen, door preventief te behandelen, juist om te voorkomen dat je uiteindelijk toch ziek wordt. Dankzij deze ontwikkelingen kan gigantisch worden bespaard op de kosten van de volksgezondheid."

Waar ziet u de kansen voor de nabije toekomst voor het HCC-cluster vanuit het perspectief van de Versnellingsagenda? 'Interessante vraag', zegt Ogg. "Dat is precies het proces waarin we nu verkeren. We zijn druk doende om deze aanscherping te maken." Waar het naar zijn mening nu om gaat, is de synchronisatie 'van de unieke positie die we in Limburg hebben, en die we - naar de toekomst toe - verder willen uitbouwen, bijvoorbeeld op het terrein van de hart- en vaatziekten en oncologie.' Op deze terreinen, zegt Ogg, is het mogelijk om een topklinische functie in te richten, waarbij de innovatieve ontwikkelingen en technologische doorbraken zich in deze richting dienen te ontwikkelen, de synchronisatie dus. Dan hebben we in Limburg een sterke kennisnetten staan die zich ook echt kan onderscheiden van anderen." Het is van groot belang, zegt Ogg, dat naast azM en de UM die hierin een centrale rol vervullen, 'alle intermediaire organisaties die hierbij betrokken zijn zich hierachter scharen en - gezamenlijk met het bedrijfsleven - deze kansen benutten.'

Kiezen voor een studie aan de RWTH in Aken betekent een meerwaarde voor de hele provincie. Het bedrijfsleven in Limburg heeft behoefte aan goed opgeleide mensen die de Duitse taal en cultuur goed kennen. Bovendien wil de Provincie Limburg een aantrekkelijke regio zijn voor jong en oud waar mensen graag willen (blijven) studeren, wonen en werken. Een van de mensen die zich daar -op zijn manier- sterk voor maakt, is de in Maastricht woonachtige en in Hongarije geboren Nederlander dr. Janos L. Urai, hoogleraar Geologie-Endogene Dynamiek ('aardwetenschappen'). Hij doceert aan de RWTH in Aken. "We moeten meer scholieren uit Limburg zien te interesseren voor een studie aan de RWTH Aken", vertelt hij ons in zijn werkkamer in de faculteit aan de Lochnerstrasse. Maar hoe kweek je die interesse? In ieder geval niet, zo weet Urai, met zo maar wat foldeertjes versturen. "Je moet die scholieren met eigen ogen de RWTH én deze prachtige stad laten zien, dan ontstaat vanzelf enthousiasme."

'RWTH heeft veel te bieden'

In mei bezochten ruim zestig VWO-leerlingen van Limburgse middelbare scholen uit Parkstad (Bernardinus College, College Rolduc, Eijkenhagen College en Sintermeertencollege) en uit Sittard (Trevianum) de informatica-faculteit van de technische universiteit in Aken; een maand eerder was het Sint Maartenscollege (Maastricht)

met 15 scholieren enkele dagen op bezoek bij de faculteit Geowetenschappen, in het kader van het Interregg-project 'People to people'. Urai: "Het begint ermee dat Limburgse middelbare scholieren moeten weten wat de RWTH te bieden heeft. Niet alleen omdat de RWTH zo dicht bij ligt en tot één van de beste technische universiteiten van Europa behoort, maar ook omdat je er in de praktijk de Duitse taal en cultuur leert. En dat komt iemand ook na z'n studie goed van pas, als hij of zij op zoek gaat naar werk."

'Stom en saai'

Nu weet Urai -zelf vader van schoolgaande jeugd- als geen ander dat Nederlandse scholieren de Duitse taal maar 'stom en saai' vinden. Engels, dat is je-van-het!



De Maastrichtse hoogleraar Janos L. Urai: "We moeten Limburgse VWO-scholieren met eigen ogen de RWTH én deze prachtige stad laten zien, dan ontstaat vanzelf enthousiasme." (foto: Luc Hommes)

Wat dat betreft is er goed nieuws: aan de RWTH worden steeds meer colleges in het Engels gegeven. Urai: "We beginnen de bachelors in het Duits maar geven praktika steeds vaker in het Engels. Ook in mijn vakgebied, de aard/geowetenschappen, is Engels de standaard."

Urai is verheugd dat gedeputeerde Odile Wolfs zich enorm inzet voor de 'Aken' bezoeken door Limburgse scholieren. "Zij heeft echt hart voor deze zaak en ze steunt ons waar mogelijk." De komende tijd staan nog meer bezoeken aan

de RWTH op het programma. Professor Urai probeert bij die gelegenheden de Nederlandse scholieren tevens te enthousiasmeren voor de geowetenschappen. "Op dit moment volgen bij ons slechts drie of vier Nederlandse studenten deze studie, dat is natuurlijk erg weinig op een totaal van maar liefst 150 eerstejaars en zo'n 300 tot 400 studenten die geowetenschappen studeren aan de RWTH. Dat moeten er, uit Limburg, veel meer worden, en dat geldt trouwens ook voor de andere studierichtingen. Dus moeten we scholieren nú al laten proeven van het feit dat 'studeren in Aken' spannend is en dat het vele voordelen heeft. Bovendien is het belangrijk dat scholieren meer te weten komen over het belang van aardwetenschappen op deze onrustige planeet – denk alleen al aan het klimaat, de aardbevingen en de overstromingen. Daar leren ze op middelbare schooltijd veel te weinig over."

Ervaringen uitwisselen

Wat eind 2006 begon met de ondertekening van een 'RWTH-IHK-Limburg'-samenwerkingsovereenkomst (in aanwezigheid van o.a. Maria van der Hoeven, toen nog onderwijsminister) resulteert een jaar later in daadwerkelijke acties. Urai: "De start is gemaakt. En wat het belangrijkste is: heel wat VWO-scholieren uit Limburg krijgen opeens

oog voor de RWTH Aken." Op de website van het Sint Maartenscollege lezen we een verslag van scholier Carsten Logen, opgetekend na twee RWTH-dagen. "We hebben heel wat ervaringen uitgewisseld! Als afsluiting van de eerste twee dagen van de Masterclass volgde een heuse kroegentocht door Aken die eindigde in de Pontstraße." Urai zei het al: niet alleen de RWTH is spannend, Aken zelf ook.

VENLO - Op vrijdag 14 september werd in Venlo het officiële startschot gelost van het innovatieve project Energie Producerende Kas, ook wel bekend als Greenportkas Venlo. Initiatiefnemer is tomatenteler Joep Raemakers van de Venlose firma Raegoed BV. In mei van dit jaar stelde de Provincie Limburg een subsidie van 222.587 euro beschikbaar voor dit project. Gedeputeerde Herman Vreken, een van de sprekers op 14 september: "Dit project verbindt diverse beleidsgebieden waarop de Provincie zich beweegt." Greenportkas® is een van de Versnellingsagenda-projecten uit het cluster Greenport (voorheen Agro/Food & Nutrition geheten).

"Door de stijgende olieprijs krijgen ondernemers een steeds hogere energierekening gepresenteerd", vertelt Joep Raemakers. In het geval van Raemakers is die inmiddels opgelopen tot € 200.000 per jaar. "Al jaren trokken de vele mogelijkheden van alternatieve energie dan ook mijn aandacht, want stijgende vaste lasten – waaronder energie- zorgen voor een lagere winst." Daarop nam Raemakers zelf het heft in handen en koos voor de optie 'duurzaam maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Als eerste in Zuid-Oost Nederland liet hij de Greenportkas Venlo bouwen. "Daardoor hoop ik niet alleen een hogere productie te realiseren en mijn eigen werkgebied van de juiste temperatuurregulatie te voorzien, maar ook mijn burens, Zorggroep Noord-Limburg, van een alternatieve en goedkopere energiebron te voorzien."

De 'Greenportkas-opening' op 14 september trok veel belangstelling. Dick Hak (Rabobank Venlo) verbaast dat niet. "Hier



De Greenportkas Venlo, hier in aanbouw, telt 9.000 vierkante meter en maakt deel uit van een nieuw te bouwen semi-gesloten kas van 3,6 hectare. Tomatenteler Joep Raemakers gaat - samen met Universiteit Wageningen - in de afdeling van 9.000 vierkante meter het gewas volgen.

Van tomatenteler tot energieleverancier

wordt dan ook een bijzonder concept gelanceerd. We zullen nog veel horen over Greenportkas Venlo, want het is een

om de kas te verwarmen." De aanpak werkt echter ook andersom, want gedurende de warmste maanden van het jaar

wen semi-gesloten kas van 3,6 hectare. Raemakers gaat samen met Universiteit Wageningen in de afdeling van 9.000 vierkante meter het gewas volgen. "Aan het gewas en in de kas worden drie jaar lang metingen gedaan." Zo wordt bijvoorbeeld de vermindering aan CO₂-uitstoot gemeten, de productie, de kastemperatuur, CO₂-niveau en het vochtdeficit. Ook wordt met een sapstroommeter de sapstroom van de plant gevolgd. Het uiteindelijke doel is een teeltconcept te ontwikkelen.

De semi-gesloten kas van Raemakers is vergelijkbaar met het concept bij kwekerij de Grevelingen in Sirjansland. Alleen worden bij Raemakers de luchtbehandelingskasten boven het gewas gehangen in plaats van onder de goten. Raemakers: "In oktober gaan we planten!" Ook daarop werd op 14 september alvast getoost.

Greenportkas Venlo: perfect voorbeeld van innovatie in de glastuinbouw

goed voorbeeld van innovatie in de glastuinbouw." Eigenlijk is het een energieproducerende kas, legt Raemakers uit. "We slaan namelijk de warmte op die uit de eigen kas via een warmtewisselaar in het grondwater terecht komt." Dit (op 90 meter diepte gelegen) grondwater heeft eigenlijk een temperatuur van 6 graden Celsius. De Venlose teler vergelijkt deze techniek met een accu. "Speciaal hiervoor is er in de grond een koude en een warme buffer opgeslagen. Tijdens de zomermaanden slaan we die warmte op, en 's winters halen we deze weer uit de grond, met als doel

functioneert deze techniek als een soort airconditioning: koud grondwater koelt dan de kas.

Demonstraties

Het systeem wordt niet alleen getest in de 9000 vierkante meter grote Greenportkas Venlo, maar intussen vinden al demonstraties plaats bij onder meer collega-telers. Raemakers: "Door de ondergrondse opslag bespaar ik jaarlijks twee miljoen kubieke meter gas. Dat is ongeveer 35% van mijn jaarlijkse verbruik."

Universiteit Wageningen

De Greenportkas Venlo telt 9.000 vierkante meter en maakt deel uit van een nieuw te bou-

VERSNELLINGSAGENDA
Limburg

Informatie:

Provincie Limburg (NL)

Programmabureau

Versnellingsagenda

Cindy Nieland

Tel: +31 (0)43 - 389 71 80

cmhj.nieland@prvlimburg.nl

www.versnellingsagenda.nl

VERSNELLINGSAGENDA
Limburg